Raamatukogutöö korraldamine COVID-19 perioodil

Juhend lähtub Vabariigi Valitsuse 19.08.2020 korraldusest nr 282 „COVID-19 haiguse leviku tõkestamiseks vajalikud meetmed ja piirangud“ ning seda muutvatest õigusaktidest.

Vabariigi Valitsuse korralduste terviktekstid on kättesaadavad Riigi Teatajast ja internetileheküljelt www.kriis.ee.

Raamatukogu teenuste järkjärguline laiendamine või piiramine sõltub kohalike riskide analüüsist ja raamatukogu omaniku / omavalitsuse otsusest, kuid järgida tuleb Kultuuriministeeriumi juhendis toodud nõudeid, mis aitavad tagada nii külastajate kui ka töötajate ohutuse ning takistavad viiruse levikut. Lisaks raamatukogude käitumisjuhendile tuleb järgida **Terviseameti** üldisi soovitusi, **Vabariigi Valitsuse** korraldusi, **Kultuuriministeeriumi juhendeid** ja **avalike ürituste korraldamise juhendit**, mille leiate siit.

Raamatukogutüübiti (rahva-, kooli-, teadus-, eriala-, rahvusraamatukogudele) eraldi juhendeid ei koostata.

COVID-19 vaktsineerimise laialdasemaks ja võimalikult kodulähedaseks korraldamiseks kehtestab valitsus erandi, mis lubab vaktsineerida muu hulgas koolimajades, valla rahvamajades, kohalikes kultuuriasutustes ja spordirajatistes.

Koroonaviiruse SARS-CoV-2 põhjustatav COVID-19 on nakkushaigus, mis levib inimeselt inimesele piisknakkuse kaudu. Viirust on peamiselt võimalik saada nakatunud inimesega lähikontaktis olles või ka saastunud pindade ja käte kaudu. Haigus võib kulgeda iseloomulike sümptomitega või ilma haigustunnusteta. Viirus levib kiiremini siseruumides ning suurem risk haiguse raskekujuliseks kulgemiseks, tüsistusteks ja haiglaravi vajaduseks on riskirühmadel (sh vanemaealistel).

Üldine töökorraldus

Raamatukogu teenindus alates 03.05.2021 (kuni järgmise otsuseni):

Raamatukogu siseruumides on lubatud:

- külastada lugemissaale ja teisi avalikke ruume:
- kasutada avariiuleid:
- laenutada ja tagastada väljaandeid (sh kontaktivabalt);
- kasutada internetiarvutit;
- teha individuaalset huvitegevust;
- osutada veebiteenuseid;
- vastata päringutele (sh veebis, e-posti ja telefoni teel).
    - täita tuleb 2 + 2 reeglit ja järgida maksimaalset ruumi täituvust 25%, st külastajale peab 2 + 2 reeglit täites jääma 4 m^2 vaba ruumi;

- tagada tuleb inimeste hajutamine;
- piirang ei kehti koos liikuvale ja viibivale perekonnale, erivajadustega inimestele või juhul, kui nimetatud tingimusi ei ole võimalik mõistlikult tagada ning riigi sõjalise kaitsega ja siseturvalisusega seotud tegevustele. Nt Kaitseväes teenijate väljaõppega seotud õppekäikudele, aga eeldusel, et Kaitseväe enda reeglid seda lubavad, või täienduskoolitusele ja sellega seotud eksamitele, mis on vajalikud kvalifikatsiooni omandamist tõendava tähtajalise tunnistuse saamiseks;

- **sport, treening, noorsootöö, huvitegevus, -haridus, täienduskoolitus ja täiendõpe** (nt raamatu- või lauamänguklubi, keeleõppe, multimeedia-, väitlus- või käsitööring) **individuaaltegevusena**, milles **ei osale rohkem kui kaks isikut (sh juhendaja)**:
  - täita tuleb 2 + 2 reeglit ja järgida ruumi maksimaalset täituvust 25%;
  - teiste isikutega kokku ei puututa;
  - rühmategevust või -treeningut teha ei tohi;
  - rühma suuruse piirang ei kehti perekondadele, erivajadustega inimestele ega riigi sõjalise kaitse ja siseturvalisusega seotud tegevustele. Nt Kaitseväes teenijate väljaõppega seotud õppekäigud, aga eeldusel, et Kaitseväe enda reeglid seda lubavad, või täienduskoolitusele ja sellega seotud eksamitele, mis on vajalikud kvalifikatsiooni omandamist tõendava tähtajalise tunnistuse saamiseks;
  - rühma- ja täituvuspiirangut ei kohaldata ka tegevusele koolieelses lasteasutuses või õppeasutuses sama rühma lastele või 1.–4. klassi õpilastele.

- Raamatukogu siseruumides tuleb tagada desinfitseerimisvahendite olemasolu ja desinfitseerimisnõudeid tuleb täita Terviseameti juhiste kohaselt.

Raamatukogu siseruumides ei ole ka alates 03.05.2021 lubatud:

- korraldada haridusprogramme (raamatukogutunnid, töötoad, ekskursioonid jms);
  - korraldada võib riikliku õppekavaga seotud haridusprogramme erivajadustega lastele ja noortele ning 1.–4. klassi õpilastele või lasteaialastele, kes käivad samas klassis või rühmas;
  - arvesse tuleb võtta tegevuse iseloomu arvestavat hajutamist;
  - väljaspool õpperuumi tuleb täita 2 + 2 reeglit ja järgida hajutamise nõuet.

Välistingimustes raamatukogu õuealal on alates 26.04.2021 lubatud:

- sport, treening, noorsootöö, huvitegevus, -haridus, täienduskoolitus ja täiendõpe ning välilugemisaalid nii individuaalseks kui ka rühmategevuseks kuni 10 inimesele (sh juhendaja).
  - teiste rühmadega kokku ei puututa;
  - hoitakse vähemalt kahemeetrist vahemaad. Piirang ei kehti perekondadele ega erivajadustega inimestele;
  - piiratud ala täituvus ei tohi olla rohkem kui 25%;
  - rühma suuruse piirang ei kehti perekondadele, erivajadustega inimestele ega riigi sõjalise kaitse ja siseturvalisusega seotud tegevustele. Nt Kaitseväes teenijate väljaõppega seotud õppekäigud, aga eeldusel, et Kaitseväe enda reeglid seda lubavad, või täienduskoolitusele ja sellega seotud eksamitele, mis on vajalikud kvalifikatsiooni omandamist tõendava tähtajalise tunnistuse saamiseks.

Välistingimustes spordi- ja liikumisüritused on alates 26.04.2021 lubatud tingimustel, et:

- rühmas on maksimaalselt 10 inimest ning üritusel kokku maksimaalselt 150;
- teiste rühmadega kokku ei puututa;
- osalejad ei viibi ürituse toimumise kohas ajavahemikus kell 21.00–06.00;
- pealtvaatajaid ei ole.

- Raamatukogu peab nii siseruumide kui ka välistingimustes külastuse puhul tagama maskide kandmise kohustuse, desinfitseerimisvahendid ning desinfitseerimisnõuete täitmise Terviseameti juhiste kohaselt. Lisaks tuleb ühiskasutatavad asjad pärast iga kasutuskorda desinfitseerida.

Avalikud üritused

Raamatukogu avalikke üritusi (nt grupiekskursioonid, raamatukogutunnid, näituste avamised, kohtumised kirjanikega, raamatuesitlused, kontserdid, teatrietendused, kinoseansid, koosolekud) tuleb korraldada siseruumides ja välistingimustes avalike koosolekute pidamise ja avalike ürituste korraldamise piirangute järgi. Järgida tuleb Vabariigi Valitsuse korraldusi, Kultuuriministeeriumi juhendeid ning juhendit avalike ja kultuuriürituste korraldajatele ning kultuuriasutustele.

Raamatukogu siseruumides ei ole ka alates 03.05.2021 lubatud:

- meelelahutus, statsionaarse istekohaga või statsionaarse istekohata avalikud koosolekud ega üritused (sh konverentsid, teatrietendused, kontserdid, kinoseansid), eratellimusel kinnised üritused.
  - Piirang ei kohaldu teenuse osutamise koha omaniku või tema esindaja, töötajate, töövõtjate, esinejate ja hädaabitööde tegemisega seotud isikute ja selle koha majanduslikuks teenindamiseks vajalikele isikutele.
  - Piirang ei kohaldu ilma kohalviibiva publikuta veebiülekannetele ning ürituste, sh teatrietenduste või kontsertide salvestustele, millest võtavad füüsiliselt osa professionaalsed esinejad ja tehniline meeskond. Nakkusohu vähendamiseks tuleks aga muu hulgas rakendada 2 + 2 põhimõtet ja kanda maski.

Välistingimustes on raamatukogu avalikud üritused (konverentsid, teatrietendused, kontserdid ja kinoseansid ning meelelahutusteenuste osutamine) **ja avalikud koosolekud alates 26.04.2021 lubatud järgmistel tingimustel:**

  - rühmas on maksimaalselt 10 inimest ning üritusel/koosolekul kokku maksimaalselt 150:
  - avalik üritus ja koosolek peab lõppema hiljemalt kell 21.00;
  - öine üritus ja koosolek (kell 21.00–06.00) lubatud ei ole;
  - ürituse või koosoleku korraldaja tagab desinfitseerimisvahendid ja desinfitseerimisnõuete täitmise Terviseameti juhiste kohaselt.

Raamatukogus või selle siseruumides tegutsevaid muuseumeid ja näituseid võib külastada alates 03.05.2021 järgmistel tingimustel:

- järgida tuleb 2 + 2 reeglit ja maksimaalset ruumi täituvust 25%, st ühe paari kohta 20 m^2.
- rühmategevus lubatud ei ole;

- piirangut ei kohaldata huvitegevuse ja huvihariduse raames koolieelse lasteasutuse sama rühma lastele ja 1.–4 klassi õpilastele.

Kui raamatukogul on toitlustuskoht või näiteks raamatute või käsitöö müügipunkt, tuleb nende puhul järgida käesolevat juhist ning täiendavalt üldjuhiseid ja Vabariigi Valitsuse korraldust.

Raamatukogus või selle siseruumides tegutsevad kohvikud, toitlustuskohad ning muud toitlustusasutuste ruumid peavad olema külastajatele toidu kohapeal tarbimiseks suletud ka alates 03.05.2021.

- Siseruumis on lubatud üksnes toidu kaasamüük.
- Kaasa müümisel järgida tuleb täita 2 + 2 reeglit ning ruumi täituvusnõuet kuni 25%.
- Toidu kaasamüügi ajale piiranguid ei ole.

Toidu kohapeal tarbimiseks võivad toitlustuskoha väliterrassid olla avatud alates 03.05.2021 järgmistel tingimustel:

- väliterrassil tuleb täita 2 + 2 reeglit ja maksimaalset teenindusala täituvust 50%;
- laudkonnas on maksimaalselt 10 inimest;
- kell 21.00–06.00 võib toitu üksnes kaasa osta.

Raamatukogu siseruumides asuv müügikoht või müügisaal (nt käsitöö, kunsti, raamatute müük) võib külastajatele avatud olla alates 03.05.2021 järgmistel tingimustel.

- täita tuleb 2 + 2 reeglit ja järgida maksimaalset ruumi täituvust 25%;
- kaupu võib müüa ja väljastada ka kaupluse õuealal asuval müügi- või väljastusalal, kus peab olema tagatud hajutatus.

- Raamatukogu **kõigis avalikes siseruumides** (nt lugemissaalides, internetipunktides, teeninduskohtades) on **kohustuslik kanda kaitsemaske või katta nina ja suu.**
  - **Erandiks on** alla 12-aastased lapsed; inimesed, kellel see ei ole tervislikel põhjustel võimalik (nt hingamisraskuste, psüühikahäirete, allergiate tõttu); erivajadustega inimesed, kes ei ole võimelised maski nõuetekohaselt kandma või seda endale ise ette panema ja eest võtma; vaegkuuljast inimese saatja või isik, suheldes inimesega, kes vajab selget kõnet (maskikandmine segab huultelt lugemist) ja/või kellel on suhtlemiseks vajalik lugeda huultelt või näoilmeid vms.
  - **Maskina** on käsitatavad isikukaitsevahendid (sh visiirid), meditsiinilised maskid ja laiatarbe näokatted (sh ostetud või ise valmistatud korduskasutatavad maskid). Nende puudumisel võib piirduda suu ja nina samaaegse katmisega, kui katteks kasutatav materjal ja eseme tegumood võimaldab käsi kasutamata seda vajaliku aja jooksul näokattena kasutada (nt kaelussallid, mis püsivad ettetõmmatuna nina ja suu ees).
- Raamatukogu avalikes ja siseruumides asuvates lugemis-, teenindus- või internetisaalides ning teistes üldkasutatavates ruumides tuleb tagada täituvus kuni 25%, hajutatus ja järgida 2 + 2 reeglit. Individuaalse huvitegevuse puhul tuleb tagada täituvus kuni 25%, iga paari kohta 20 m^2.
  - Piirang ei kehti koos liikuvatele perekondadele, iga päev samas lasteaiarühmas või klassis käivatele lastele ja erivajadustega inimestele või kui tingimusi ei ole võimalik mõistlikult tagada.
- Raamatukogu iga saali uksele tuleb panna silt selle kohta, mitu külastajat võib samal ajal ruumis viibida.

  - Ülerahvastatuse vältimiseks võib vajaduse korral kasutusele võtta eelregistreerimise süsteemi.
- Internetiarvutites on lubatud lugeda e-väljaandeid, kasutada Riigi Teatajat, külastada kohaliku omavalitsuse ja riigi veebilehti, tasuda arveid, kasutada postkasti ja teha muid igapäevaeluks olulisi tegevusi, samuti tegeleda individuaalselt huvihariduslikku tegevusega.
- Ühiskasutatavaid esemeid (nt internetiarvutit) tuleb iga kasutuskorra järel desinfitseerida. Raamatukogu peab tagama desinfitseerimisvahendite olemasolu ja desinfitseerimisnõuete täitmise Terviseameti juhiste järgi.
- Raamatukogu külastajatele tuleb soovitada kontaktivabade ja veebiteenuste kasutamist.
- Kui külastaja vajab internetiarvuti või teenuste kasutamisel siseruumis abi, tuleb järgida 2 + 2 reeglit või lähikontakti aega minimeerida.
- Piirangud ei kehti veebiüritustele ning kontaktivabadele üritustele ja teenustele.
- Raamatukogusid ei suleta ja raamatukogude teenused ei ole otseselt Vabariigi Valitsuse korraldustega reguleeritud.
- Raamatukogu omanik või asutus võib kehtestada eelnimetatutest rangemaid nõudeid, kui see aitab viiruse leviku tõkestamisele kaasa.

Raamatukogu külastamine

- Raamatukogu külastajatele tuleb soovitada kontaktivabade ja veebiteenuste kasutamist.
- Külastaja peab raamatukogusse sisenedes kandma maski või katma nina ja suu.
- Külastaja peab järgima 25% täituvuse, hajutatuse ja 2 + 2 reeglit (vt üldine töökorraldus).
- Võimaluse korral tuleb raamatukogusse sisenemise ja väljumise teekond eraldada.
- Võimaluse korral tuleb uksed hoida avatuna, et vältida ukselinkide katsumist.
- Lifte kasutades tuleb järgida inimeste hajutamise nõuet.
- Riidehoidu olemasolul tuleb läbi mõelda selle kasutamise kord. Lubatud on nii teenindajaga kui ka iseteenindusega garderoob. Garderoobitöötaja peab kandma maski või katma nina ja suu, soovituslikult kasutama kaitsekindaid või pesema ja desinfitseerima regulaarselt käsi.
- Raamatukogu peab külastajatele tagama võimaluse käsi desinfitseerida ja pesta.
- Käte desinfitseerimisvahendid tuleb asetada külastajate liikumisteedele nähtavasse kohta. Desinfitseerimisvahendid peaksid kindlasti olema sisse- ja väljapääsu, tualeti ning (järskude) treppide juures, mille kasutamisel on käsipuust kinnihoidmine vältimatu.
- Raamatukogu sisse- ja väljapääsu ning desinfitseerimis- ja pesukohtade juurde tuleb paigaldada käitumise piltjuhised.
- Raamatukogul on õigus haigussümptomitega ja maskita külastajat hoonesse mitte lubada, teavitades sellest oma veebilehel ja sotsiaalmeedia kanalites.

- Võimaluse ja vajaduse korral tuleb sisse lugeda kõlarite kaudu esitatav teavitus, et inimesed järgiksid ruumis 25% täituvuse, hajutatuse ja 2 + 2 nõuet, hoiaksid distantsi (sh järjekordades) ning vähendaksid trepikäsipuude ja muude pindade puudutamist.
- Vähendada tuleb lähedasi sotsiaalseid kontakte töötajate ning töötajate ja külastajate vahel.
- Töötajate ja külastajate töökohad tuleb korraldada nii, et nii töötajad kui külastajad saaksid ruumis järgida 25% täituvuse, hajutatuse ja 2 + 2 nõuet. Vajaduse korral tuleb ruum kujundada ja mööbel ümber tõsta sobivalt kehtestatud reeglitele. Vähendada tuleb näiteks külastajatele mõeldud laudade ja toolide arvu.

- Teeninduslettide töö tuleb korraldada nii, et külastajad saaksid järjekorras hoida 2 + 2 distantsi ning tulla teenindajale teeninduse ajaks lähemale ainult vajadusel korral. Põrandal tuleb kasutada tähiseid või silte, mis toetavad nõude täitmist.
- Võimaluse korral tuleb teenindusleti ette paigaldada pleksiklaas. NB! Seda tuleb regulaarselt puhastada.
- Inimesed tuleb suunata raamatukogu e-teenuseid ja võimalusel pakiautomaadi teenuseid kasutama.
- Kojulaenutust tuleb võimalusel pakkuda kontaktivabalt (nt pakiautomaat, kontaktivaba koduteenindus).
- Väljaandeid peab tagastatama võimalikult kontaktivabalt, kasutades näiteks tagastuskaste või pakiautomaate.
- Võimaluse korral tuleb kasutada võimalikult palju kontaktivabu teenindus- ja maksemeetodeid (nt viipemakse, mobiilimakse, QR-koodiga mTasku makse, pangaülekanne).
- Makseterminal tuleb võimaluse korral paigutada teenindajast võimalikult kaugele.
- **Raamatukogu peab tagama külastajale võimalused desinfitseerida avaliku internetipunkti arvutid, töövahendid (arvuti ekraan, klaviatuur, hiir) ja pinnad enne ja pärast kasutuskorda (nt salvrätikutega).**
- **Raamatukogu peab avaliku internetipunkti arvutid, töövahendid (arvuti ekraan, klaviatuur, hiir) ja pinnad desinfitseerima iga 2–4 tunni järel.**
- Külastajate käitumist tuleb jooksvalt jälgida ning teha vajaduse korral muudatusi asutuse töökorralduses ja ajutises raamatukogu kasutuseeskirjas, et tagada nii külastajate kui töötajate maksimaalne ohutus.
- Raamatukogu õuealal võib avada välilugemissaali, järgides käte desinfitseerimise, pindade puhastamise, inimeste hajutamise 2 + 2 ja 25% täituvuse nõuet ja riskirühmadele **rangelt** soovituslikku kaitsemaski kasutamise nõuet.

Külastajate ohutus

- Raamatukogu siseruumides (sh arvutit kasutades) on **külastajal kohustuslik kanda kaitsemaski või katta nina ja suu.**
- Külastajal peab olema võimalus enne ja pärast väljaannete, inventari ja tehnikaseadmete (arvutid, laenutusautomaadid jms) kasutamist käsi desinfitseerida. Kui viirusega saastunud kätega nägu mitte katsuda ja need kohe desinfitseerida, siis viirus ei levi.
- Raamatukogu teavitab külastajaid kõigist reeglitest eri kanalite kaudu: asutuse veebilehel ja sotsiaalmeedia kanalites, nii tekstina kui piltjuhistena asutuses kohapeal, sh välisustel.

Siseõhu ja vee kvaliteet

Avalike hoonete puhul tuleb järgida ventileerimise ja tuulutamise nõudeid. Vt majandus- ja taristuministri 02.04.2020 määrust nr 8 ja Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti juhendit. NB! Kui varem kehtis määrus ainult eriolukorra ajal, siis alates 29.11.2020 kehtib kogu aeg.

- Hoones, kus puudub soojustagastusega sissepuhke- ja väljatõmbeventilatsioon või see ei toimi, peab ruume intensiivselt tuulutama. Näiteks 15 minuti jooksul, kui sisenetakse ruumi, kus on enne teised inimesed viibinud, või vähemalt üks kord tunnis.

- Kui säilitusülesandega raamatukogudes ohustaks tuulutamisega kaasnev õhuniiskuse tõus ja temperatuuri langus säilitatavaid väljaandeid, ei tohi neisse ruumidesse külastajaid lubada (nt avatud hoidlad).
- Kui hoonel on toimiv ventilatsioonisüsteem, peab see hoone kasutamise ajal ning vähemalt kaks tundi enne ja pärast hoone kasutamist töötama maksimaalsel projekteeritud tootlikkusel.
- Hoonepõhise tagastusõhuga ventilatsioonisüsteemi peab täielikult ümber lülitama välisõhule, sulgedes selleks tagastusõhuklapid ja avades värskeõhuklapid.
- Majandus- ja taristuministri määrusega kehtestatud nõudeid ei kohaldata hoone osas, mis ei ole kasutuses vähemalt 60% ulatuses. Näiteks vähenenud kasutusintensiivsusega hooned, kus vähemalt 60% töötajatest on kaugtööl ja lugemissaalid, mille külastatavus on vähenenud vähemalt 60%. Vähenemise protsendi arvutamisel tuleb lähtuda kasutatavatele ruumidele tuleohutusnõuetega ettenähtud kasutajate arvu piirangust. Vajaduse korral tuleb konkreetses ruumis või hoones lubatud kasutajate arvu täpsustamiseks konsulteerida Päästeametiga. Nõuded ei kehti ka raamatukoguhoidlates, kus töötajad käivad harva ning viibivad järjest lühikest aega.
- Juhul, kui eriolukorra väljakuulutamise/tegevuse lõpetamise algusest alates ei ole hoones joogivett tarbitud või selle tarbimine on olulises mahus vähenenud, peab enne joogivee kasutamist kasutamata torustikud korralikult läbi puhastama. Selleks tuleb täielikult avada kõik kasutuseta olnud kraanid ning lasta veel voolata seni, kuni see saavutab veevõrgu temperatuuri ega ei muutu enam.
- Hoonetes, kus on soojavee boilerid ja soojaveevarustussüsteemid pikalt kasutuseta seisnud, tuleks samuti kõik kasutuseta olnud kraanid avada ja loputada. Boilerites seisnud vesi on soovitatav välja lasta, vajaduse korral puhastada ning kuumutada värsket vett vähemalt 60 kraadini. Tööde tegemisel tuleb olla ettevaatlik, et ennast ega hoones viibijaid kuuma veega mitte põletada.
- Veendumaks, et veekvaliteet vastab nõuetele, on soovitatav teha ka mikrobioloogiliste näitajate analüüs. Kui selgub, et veekvaliteet nõuetele ei vasta, soovitatakse pöörduda hoone omaniku, veekäitleja või muu pädeva asutuse poole, et teha torustike põhjalikum loputus ja desinfitseerimine. Seejärel teha vee mikrobioloogiline analüüs uuesti.

Pindade ja ruumide puhtus

- Kõiki sagedasti puudutatavaid pindu külastajatele avatud ruumides (sh ukselingid (v.a vasest või suure vasesisaldusega pronksist lingid, millel viirus hävib kriitilise piirini juba kahe tunni jooksul); käsipuud, liftinupud, lülitid, toolide käetoed alt ja pealt, teenindusletid, avariiulid, laenutus- ja tagastusautomaadid, tagastuskastid, lauapinnad, tualettruumide sisustus ja pinnad), tuleb puhastada ja desinfitseerida (toimeained: 70% etanool, 75% 2-propanool, vesinikperoksiid, naatriumhüpoklorit) vähemalt iga 2–4 tunni järel.
- Tavapärasest enam tähelepanu tuleb pöörata ka töötajate tööruumide ja kööginurga puhastamisele:
    - mööblit ja radiaatoreid puhastada vähemalt kaks korda nädalas.
    - kööginurga tehnikat ja lauapindu ning tualettruumi sisustust ja pindu puhastada ja desinfitseerida iga päev.
- Desinfitseerimisvahendi valik sõltub sellest, kus (kätel, pindadel vm) ja kuidas seda kasutada on vaja, milliste organismide tõrjeks ja kas see toode sobib soovitud eesmärgi saavutamiseks – selleks tuleb lugeda kasutusjuhendit ja täita ohutusnõudeid. Toote põhjal tuleb eri pindadele koostada puhastusgraafikud koos sagedusega.
- Puhta tulemuse saab ka tõhusalt majapidamises kasutatavaid puhastusvahendeid kasutades (kui desinfitseerivad vahendid pole suuremate ruumide ja pindade jaoks olla laialdaselt kättesaadavad ja nende kasutamine pole hädavajalik).
- Raamatukogu kõigisse saalidesse tuleb paigaldada prügikast kasutatud ühekordsete isikukaitsevahendite jaoks.
- Igasugused võimalikud viirusega saastunud jäätmed (sh isikukaitsevahendid) tuleb koguda pealt suletavasse kilekotti ning käidelda olmeprügina.
- Terviseameti soovitused puhastamiseks ja desinfitseerimiseks leiab siit.
- Lisainfo ja kontaktid hetkel Eestis desinfitseerimisvahendeid pakkuvatest ettevõtetest leiab siit.

Töötajate ohutus

- Kõigil töötajatel, kelle töö iseloom seda võimaldab, tuleb võimaluse korral lubada teha kaugtööd.
- Jälgida tuleb töötajate tervist.
- Töötajate ja külastajate vahel kehtib inimeste hajutamise nõue.
- Töötajatele tuleb võimaldada regulaarset kätepesu vee ja seebiga vähemalt 20 sekundit vähemalt iga 2 tunni järel. Soovitatav on pakkuda käte kreemitamise võimalust.
- Kui kätepesu võimalik ei ole, tuleb käsi võimaluse korral desinfitseerida minimaalselt 70% etanoolipõhise käte antiseptikumiga. Nähtavalt määrdunud käed tuleb kindlasti pesta.
- Külastajatega kokkupuutuvate töötajate isikukaitsevahendite valik tuleb teha töötaja riskirühma kuulumise ja töö eripära alusel.
- Külastajatega kokkupuutuvatel töötajatel (eriti riskirühma kuuluvatel) on kohustuslik kanda kaitsemaski (või katta nina ja suu) ning kindaid juhul, kui ei ole võimalik järgida 2 + 2 reeglit ega hajutatust ega vältida

külastajatega distantsi hoidmist 15 minutit ja kauem. Töötajatel, kes külastajaga kokku ei puutu, on soovituslik kanda maski või visiiri. Teha tuleb töökeskkonna riskianalüüs.

- Töötaja peab visiirile lisaks kandma meditsiinilist maski, kui selgub, et kaastöötaja on kokku puutunud koroonapositiivse nakkuskandjaga (st kolleeg on lähikontaktne).
- Minimeerida tuleb riskirühmadesse kuuluvate töötajate (eelkõige vanemaealiste, krooniliste haiguste, immuunpuudulikkusega inimeste) kokkupuudet külastajatega.
- Külastajatega kokkupuutuvatel töötajatel on soovituslik pärast iga kokkupuudet külastajaga käed või kindad desinfitseerida.
- Tuleb kontrollida, et töötajad on kaitsevahendite korrektsest ja ohutust kasutamisest teadlikud. Koondinfo isikukaitsevahendite kohta leiab siit.
- Teavitussedelite ja sularahaga arveldamisel tuleb füüsilist kontakti vältida.
- Võimaluse korral tuleb teenindusleti ette paigaldada pleksiklaas. NB! Seda tuleb regulaarselt puhastada.
- Võimaluse korral tuleb graafik korraldada nii, et külastajaid teenindavate vahetuste koosseis (st lähikontaktsete hulk) oleks võimalikult muutumatu.
- Koosolekuid tuleb pidada sidevahendite kaudu. Kui see pole võimalik, siis peaksid osalejad:
    - hoidma üksteisest mõistlikku vahemaad;
    - vältima kätlemist, materjalide jagamist jm otseseid kontakte;
    - järgima head respiratoorset ja kätehügieeni. Rangelt soovituslik on kanda kaitsemaski või katta suu ja nina.

  Koosoleku kestvus peaks olema võimalikult lühike.
- COVID-19 leviku pidurdamise seisukohalt peab haigestunud töötaja tööandjat COVID-19 diagnoosi kinnitusest informeerima. Informeerida tuleb töötaja ja tööandja kokkuleppe kohaselt.

Kui töötaja haigestub respiratoorsesse haigusesse (palavik, köha, nõrkus jm sümptomid)

1. Töövälisel ajal (mitte töökohal olles):

- Töötaja peab jääma koju ja võtma ühendust perearstiga, kes teeb otsuse COVID-19 diagnoosi, testimise vajaduse ja töövõimetuslehe kohta.
- Kolleegid, kes pole töötajaga sümptomaatilisel perioodil kokku puutunud, võivad jätkata tööl käimist, kuid jälgima 14 päeva jooksul tähelepanelikult oma tervist. Sümptomite ilmnemisel tuleb jääda koju ja võtta ühendust perearstiga.
- Haigestunud töötaja võib tööle naasta 10 päeva möödudes tingimusel, et tal ei esine respiratoorseid sümptomeid ega palavikku. Lõpliku otsuse teeb perearst. Kui arst on töötaja haiguslehe lõpetanud, võib töötaja naasta tööle ja tööandjal ei ole õigust temalt täiendavat testi nõuda.

2. Tööajal (töökohal olles):

- Haigestunud töötaja peab kohe koju minema. Ta võib tööle naasta 10 päeva möödudes tingimusel, et on täielikult terve – st ei esine respiratoorseid sümptomeid ega palavikku.
- Haigestunud töötaja peab ühendust võtma oma perearstiga, kes hindab COVID-19 võimalikkust sümptomite, epidemioloogilise seose või laboratoorse testimise alusel (laboratoorse testimise vajaduse üle otsustab perearst).

- COVID-19 leviku pidurdamise seisukohalt peab haigestunud töötaja tööandjat COVID-19 diagnoosi kinnitusest informeerima.
- Kui töötaja on tööandjat COVID-19 diagnoosist informeerinud, teeb tööandja koostööd Terviseameti regionaalosakonnaga. Kontaktid leiab siit.
- Viirusega potentsiaalselt saastunud ruumid tuleb kõrvalisetele isikutele sulgeda ning neid korralikult pesta, desinfitseerida ja tuulutada.
- Terviseameti soovitused puhastamiseks ja desinfitseerimiseks leiab siit.
- COVID-19 diagnoosi kinnitumisel peab töökohal selgitama välja inimesed, kes olid haigestunud töötajaga sümptomaatilisel perioodil lähikontaktis*. Tööandja teeb lähikontaktsete väljaselgitamiseks koostööd Terviseameti regionaalosakonnaga.
- Lähikontaktsed peavad jääma 14 päevaks koju ning jälgima hoolikalt oma tervist või kuni 10. päeval tehtud SARS-CoV-2 PCR negatiivse analüüsi selgumiseni. Ülejäänud töötajad võivad tööl käimist jätkata, kuid peaksid samuti oma tervist hoolikalt jälgima.
- Kui haigestunud töötaja COVID-19 diagnoos kinnitust ei leidnud, võivad teised töötajad tööd jätkata, kuid samuti 14 päeva jooksul oma tervist jälgima.

Käsi tuleb pesta:

- enne töö alustamist;
- enne kaitsekinnaste kätte panemist;
- enne kuumtöödeldud või valmistoidu käitlemist;
- pärast kuumtöötlemata toidu käitlemist või valmistamist;
- pärast külastaja kasutatud väljaannete käitlemist;
- pärast jäätmete käitlemist;
- pärast koristamist;
- pärast tualeti kasutamist;
- pärast nina nuuskamist, aevastamist või köhimist;
- pärast söömist, joomist või suitsetamist;
- pärast raha käsitsemist.

***Lähikontakt* on:**

- otsene füüsiline kontakt COVID-19 haigega (nt kätlemine);
- otsene kontakt COVID-19 haige eritistega ilma kaitsevahendeid kasutamata (nt on peale köhitud);
- COVID-19 haigega (ühes ruumis) koos viibimine vähemalt 15 minutit ja kuni 2 meetri kaugusel.

Juhendeid ja soovitusi leiab järgmistelt veebilehtedelt:

- www.kriis.ee
- Terviseameti koroonaviiruse haigus COVID-19 trükised ja juhendmaterjalid
- Veterinaar- ja Toiduameti soovitused toidukäitlejatele seoses koroonaviirusega
- Tööinspektsiooni soovitused tööandjale ja töötajale
- Hädaolukorra aegsed õigusaktid
- Eriolukorra lõpp ja kultuurivaldkond
- Eesti raamatukogud pärast eriolukorda
- Raamatukogude infomaterjalid (infograafika - plakatid raamatukogudele)
- Vaata, millal kanda maski
- Koondinfo isikukaitsevahendite kohta